

Årsmelding 2015

Várdobáiki samisk senter

Innhold

VÁRDOBÁIKI SAMISK SENTER	3
ORGANISASJONSKART	4
AKSJEEIERE	5
STYRETS SAMMENSETNING	5
ANSATTE	6
LOKALER	6
VIRKSOMHET	6
<i>Kultursenteret</i>	<i>7</i>
<i>Språksenter</i>	<i>9</i>
<i>Helsesatsing</i>	<i>11</i>
<i>Museum</i>	<i>14</i>
<i>Márkománák samisk barnehage.....</i>	<i>16</i>
<i>Leietakere.....</i>	<i>17</i>
<i>Prosjekter</i>	<i>17</i>
ØKONOMI.....	18
AVSLUTNING.....	18

Várdobáiki samisk senter

Dette dokumentet er en årsmelding for Várdobáiki samisk senter for 2015. Várdobáiki har sitt virkeområde i Nordre Nordland og Sør-Troms med kontorsted i Evenes.

Senteret er ett av flere samiske språk- og kultursenter i Norge som har fokus på bevaring og utvikling av samisk språk og kultur. Senteret har særskilt ansvar for markasamisk og sjøsamisk kultur i regionen. Kultursenteret deles inn i fem avdelinger: kultursenter, språksenter, museum, barnehage og helse. Avdeling kultursenter er hovedsakelig et overbygg for de andre avdelingene men også mange prosjekt og tiltak er direkte organisert direkte under avdeling kultursenter.

Sametinget gikk inn som ny aksjeeier av Várdobáiki i 2015 og i de nye vedtektene er det vedtaktsført hvem som kan stille forslag til styremedlemmer for Várdobáiki AS . Sametinget og hver av aksjeeiergruppene kommuner, organisasjoner, og personlige aksjeeiere foreslo styremedlem i 2015. Nordland og Troms fylke valgte å ikke foreslå styremedlem i 2015.

Senteret arbeider fortsatt med sterkt fokus på brukerretta tiltak. Mye av aktiviteten er prosjektfinansiert og vi vil takke for velvilje og bidrag fra både brukere og bevilgende myndigheter.

Gjennomførte enkeltstående prosjekt rapporteres i særskilte rapporter som sendes til tilskuddsgivere, de vil likevel bli nevnt i årsmeldingen.

Else Grete Broderstad
Styreleder

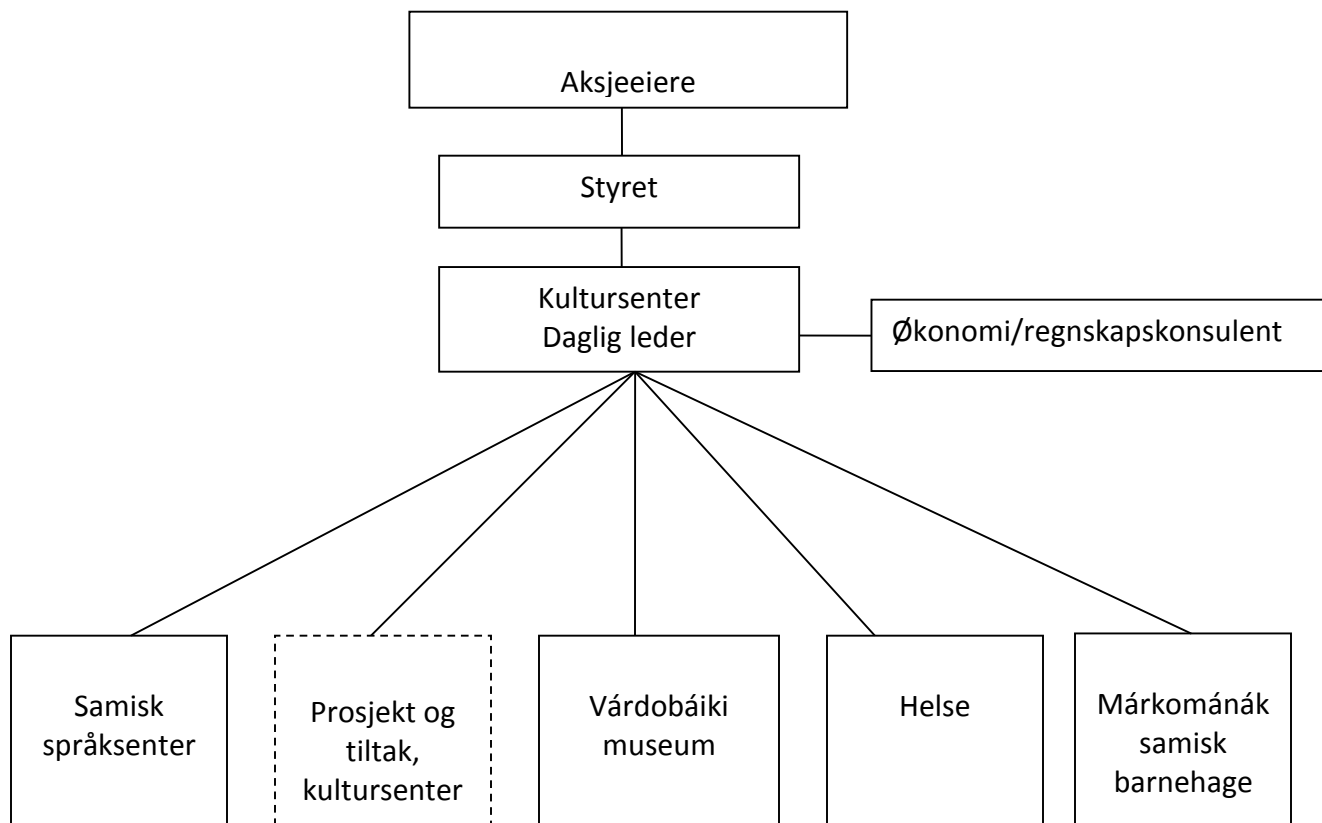
Kjersti Myrnes Balto
Daglig leder

Organisasjon

Formål: Selskapet Várdobáiki AS er et samisk senter for med formål å videreføre samisk språk, kultur og samfunnsliv i regionen. En spesiell oppgave for Várdobáiki er å få realisert planene for kulturhuset Várdobáiki.

Organisasjonskart

Aksjeeiere

Sametinget har 600 aksjer.

Kommunene Ballangen, Evenes, Gratangen, Narvik, Salangen og Skånland har til sammen 286 aksjer.

Sameforeningene:

Bálák sámesearvi/Ballangen sameforening, Bjerkvik og omegn sameforening-NSR, Dieiddanuorguovllu nuorak, Harstad og omegn sameforening, Hinnøy og omegn sameforening-NSR, Samenes folkeforbund-SFF, Hålogaland samiske forening-SFF, Loabágáiddi siida-SFF og Ofoten samiske forening

samt andre lag og foreninger:

Márkomeannu searvi, Partiet Rødt, Harstad, Sandemark bygdeutviklingsselskap SABUS AS, Sárahká Sellju AL (eier av barnehagebygg), Skániid girjje AS (bokforlag), Stuornjárgga sámí duodji (samisk husflidslag) og Troms reindriftssamers fylkeslag-NRL, har til sammen 150 aksjer.

115 privatpersoner har 207 aksjer

Totalt er det 1243 aksjer fordelt på 138 eiere. Hver aksje tilsvarer en stemme på generalforsamlingen.

Styrets sammensetning

Styret som gikk av ved generalforsamlingen i 2015 bestod av: Olav Andersen, styreleder, Ingolf Kvandahl, Svein Berg, Nanna Thomassen, Jorun Murberg Spaun, Liv Slettli, Maret Ravdna Buljo

Etter vedtektsendring i 2015 ble det 5 styremedlemmer og ulike grupperinger har vedtektsfestet rett til å foreslå kandidater.

Forslagsstiller	Styremedlem	Personlig vara	Funksjonstid
Organisasjoner	Else Grete Broderstad, valgt som styreleder	Marit Einejord	2016-17
Kommuner	Svein Erik Kristiansen, valgt som Styrets nestleder	Svein Nilsen	2015-17
Sametinget	Sigbjørn Skåden	Susanne Langstrand-Andersen	2015-17
Personlige aksjonærer	Ingolf Kvandahl	Barbro Lill Hætta	2015-16
Generalforsamlingen	Anne Marie Guttorm Graven	Olav Andersen	2015-16

Ansatte

Várdobáiki har i 2015 hatt 21 ansatte med arbeidskontrakt over lengre tid, og 4 ansatte i sesongarbeid på museum. I tillegg har vi hatt 18 andre arbeidstakere som har vært leid inn til ulike oppgaver og av ulik varighet. Várdobáiki har også hatt lønns og personalansvar for Márkomeannus produsentstilling som i 2015 har vært besatt av 1 person første halvår og 2 personer andre halvår. Dette innebærer blant annet lønns- og honorarutbetalinger samt inkludering i obligatorisk tjenestepensjonsordning. Det ble i 2015 registrert 72 personer via vårt lønssystem, herunder feriepenge- og honorarutbetalinger, inkludert personer ansatt hos Márkomeannu.

Som følge av at store deler av virksomheten på senteret er prosjektbasert er det relativt stor bruk av midlertidige stillinger og innleide ressurser. Várdobáiki er IA-bedrift, og følger regelverket som gjelder for IA-bedrifter.

Lokaler

Várdobáiki leier lokaler i Nautå Næringsbygg. Her er 12 kontor, to møterom og ett utstillingsrom. Det ene møterommet er tatt i bruk til kontor. Av disse er tre kontor leid ut på framleie.

Várdobáiki driver Márkománák samisk barnehage i Planterhaug/Lánjttedievvá i Skånland. Barnehagen er lokalisert i bygg eid av Sáráhka sellju AL. I forbindelse med gjennomføring av ulike tiltak leies forskjellige grendehus og andre halv-offentlige lokaler etter behov. Várdobáiki museum har ansvar for drift av Gállogieddi samisk friluftsmuseum og har ansvar for vedlikehold av bygninger på tunet.

Samiske lag og foreninger har fri tilgang til å bruke Várdobáikis lokaler til forskjellige møter og tiltak.

Virksomhet

Várdobáikis virksomhet deles i barnehage, museum, språk, kultur og helse. Hver av disse virksomhetsdelene er finansiert over egne driftsmidler samt med prosjektmidler til spesielle tiltak.

Kultursenteret

Várdobáiki AS, kultursenteret er et overbygg for alle funksjoner under organisasjonen og ivaretar drift av kultursenteret. Daglig ledelse, videreutvikling, økonomisk planlegging, prosjektstyring, oppfølging, personalansvar og utleie er eksempler på funksjoner som knyttes til drift av senteret. I tillegg organiseres en del prosjekt direkte under kultursenteret.

Kunst og

kulturformidlingsenhet

Galleri Várdobáiki har i 2015 hatt tre utstillinger. Den første utstillingen var satt opp i november 2014. Det var en duodjeutstilling av Tove Kvernmo Gaup. Gaups utstilling ble etterfulgt av utstilling med tegninger av Elizaveta Amundsen på sensommeren 2015. I slutten av november 2015 ble Ingunn Moen Reinsnes utstilling med malerier satt opp.

Utstillingen med fotografier av Ivar Murberg ble stilt ut på Ajtte i Jokkmokk fra mai til august 2015.

Fagdager

Prosjektet med samiske fagdager som ble startet i 2013, ble avsluttet med fagdager høsten 2015. Skoler i Evenes og Skånland benyttet seg av tilbudet.

Samarbeid med Márkomeannu samisk festival

Márkomeannu leier kontor hos Várdobáiki. Várdobáiki har ansvar for regnskap, lønn- og personalfunksjoner for Márkomeannu. Várdobáiki anser Márkomeannu som en av de viktigste arenaer for synliggjøring av samisk kunst og kultur i regionen. Festivalen er spesielt viktig for utvikling av samisk identitet, språk og kultur hos ungdom og barn og Várdobáiki prioriterer derfor samarbeidet med festivalen når det er mulig.

Samarbeid med Bok- og kulturbussen i Sør-Troms

Várdobáiki har fra 2011 hatt et samarbeidsprosjekt med Troms fylkeskommune for å utvikle det samiske tilbudet fra Bok- og kulturbussen i Sør-Troms. I 2015 har Várdobáiki hatt aktivitet tilsvarende 35 % stilling knyttet til bok og kulturbussen.

Følgende tiltak er gjennomført:

- Miniforedrag på bussen, samiske værtegn og naturvarsler v/Klemet Hætta fra Várdobáiki samisk senter (10 ulike skoler mai 2015). Avsluttende runder med Elle og Ándá forestillinger i bussen på bokruta
- Samisk markering på bok- og kulturbussen under Festspillene i Nord Norge, stand med fortellerstund, uteaktiviteter og fokus på samiske stedsnavn.
- Medarrangør av adventsstund på Skånland bibliotek.
- Mini turne med samisk bekledning som tema måtte utsettes til 2016.

Samarbeidet med Kulturbussen er viktig. Várdobáiki er glad for å kunne bidra til at den samiske kulturen kan vises frem gjennom bok- og kulturbussen i Sør-Troms. Det er en fin måte å nå frem med informasjon om samer og samiske forhold, spesielt til barnehagebarn og skolebarn.

Elle og Ándá i fjæra

Fortellingen om Elle og Ándá i fjæra ble presentert på både på bok- og kulturbussen i Sør Troms og gjennom direkte avtaler med barn skoler og barnehager både i Nordre Nordland, Sør-Troms og i Kiruna.

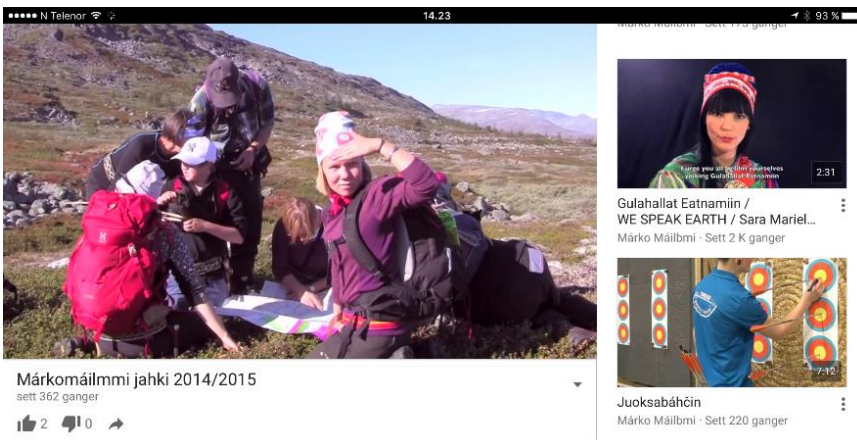
Nordområde samarbeid, barnehage og undervisning, kulturelt samarbeid, del 2

Samarbeidsprosjektet hvor Márkománák samisk barnehage og Várdobáiki samisk språksenter samarbeider med pedagogisk collage og Murmansk barnehage ble startet i 2014. Målet med prosjektet er at personer innenfor barnehage og undervisning skal bli kjent med, lære og få inspirasjon av hverandres undervisningsmetoder. I 2015 ble del 2 gjennomført. En gruppe fra Murmansk collage og Murmansk barnehage besøkte Márkománák og Várdobáiki fulgte et program som vi hadde laget. Det planlegges et oppfølgingsprosjekt hvor det skal lages aktivitets/temahefte med lyd/bilde CD til barnehage hvor bruk av nordsamisk og kildinsamisk vil være en sentral del.

Márkomáilbmi på Youtube

Gjennom prosjektet Youtube som ble startet i 2014 har Várdobáiki produsert totalt 22 ulike kortfilmer som er tilgjengeliggjort gjennom internett, på Youtube og sosiale media. 8 av filmene er produsert i 2015. Filmene dokumenterer og synliggjør samisk kultur i det markasamiske området.

Filmene kan finnes på Youtube, for eksempel gjennom søkebegrepet *Markomailbmi*. Det er også opprettet en egen facebookside, Markomailbmi. Eksempler på filmer fra 2015 er Juoksabahcin,

om Tinden bueskytterklubb og Markomailbmi jahki 2014/2015. Markomailbmi jahki 2014/2015 hadde premiere under Arctic race på Evenskjer i august 2015. Prosjektet ble avsluttet i 2015

Sanggruppen Várdobiegga

Sanggruppen Várdobiegga som ble etablert i 2012 har fortsatt som en fin og godt fungerende språkarena gjennom 2015. Enkelte av deltakerne har minimal samiskspråklige kompetanse men andre har lært samisk i voksen alder. Gruppen har hatt jevnlige øvelser også gjennom i 2015. Gruppen synger på samisk og sanggruppen har en rolle som en språkarena som søkes videreført.

Samisk reiseliv

Várdobáiki har vært deltaker i et treårig utviklingsprosjekt samisk reiseliv I Nord-Norge (Origo Nord). Prosjektet ble avsluttet i 2015. Det var ledet av Origo Nord og finansiert av Sametinget, Innovasjon Norge, Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner.

Diverse

- Várdobáiki har vært med i arbeidsgruppe for samisk matfestival. Arran har hatt hovedansvar for prosjektet.
- Várdobáiki deltok i sámí camp, samisk markering under Arctic race. Várdobáiki var også med Evenes kommune i mottakskomiteen når deltakerne ankom
- Várdobáiki lanserte nye websider i juni 2015

Språksenter

Arbeid med bevaring, styrking og synliggjøring av samisk språk er en av hovedoppgavene under Várdobáiki. For å ivareta denne oppgaven har språksenteret ved Várdobáiki en rekke språktiltak på gang til enhver tid. Språktiltakene finansieres gjennom driftsmidler fra Sametinget og Troms fylkeskommune og prosjektmidler fra Sametinget, Nordland fylkeskommune og Barentssekretariatet. Språksenteret har også fått aktivitetstilskudd fra Sametinget samt tilskudd fra fylkesmann i Nordland. I perioder av 2015 var det 2,5 personer knyttet til arbeid gjennom språksenteret. Ved overgang til 2016 var det 1,5 stilling knyttet til språksenteret. Herunder kommer en beskrivelse av forskjellige tiltak knyttet til språkarbeid.

Várdobáikis stedsnavnsutvalg

Várdobáikis stedsnavnutvalg som ble oppnevnt i 2010, ble reoppnevnt i 2015. Mandatet ble

revidert og er som følger:

- å være en pådriver for innsamling, registrering og normering av samiske stedsnavn i Várddoáiki samisk senter sitt virkeområde.
- å fremme forslag for vedtaksinstansene i samiske stedsnavnsaker.
- å være en pådriver når det gjelder å få skiltet på samisk, både på veiskilt og andre offentlige steder.
- å være en rådgiver, fag- og høringsinstans, og samarbeidspartner for offentlige og private organisasjoner i samiske stedsnavnsaker i Várddoáiki samisk senter sitt virkeområde.
- å være referansegruppe for spesielle stedsnavnsprosjekt ved Várddoáiki.

Meron

I forbindelse med arbeidet med formidling av samiske stedsnavn er store deler av stedsnavnene som stedsnavnsutvalget har arbeidet med lagt inn i databasen Meron. Databasen Meron er utviklet av Sjøsamisk kompetansesenter i Porsanger. Dette er et nettsted med presentasjon av lokal kunnskap om landskap, stedsnavn fjordøkologi og samisk naturbruk. Se www.meron.no stedsnavn, Ofoten.

Samiske stedsnavn stod også i fokus under Várddoáikis deltakelse på stand under FINN, festspillene i Nord Norge.

Språkkurs

Det ble gjennomført språkkurs på Kåringen i Lødingen, i tillegg til oppstart av et kurs som gjorde bruk av en digital kurspakke fra E-skuvla som læremiddel. Várddoáiki har hatt hoallanhárjehallan, språkkurs for to av Sametingets ansatte på Evenskjer.

Språkkurs/arenaer gjennom grenseoverskridende prosjekt

Gjennom et samarbeid med Kiruna Sameforening ble det arrangert Sámástallan i Nikkaluokta. Målgruppen er personer som har behov for å trene på muntlig samisk. Det var 15 deltakere på språkbadet, . Både deltakerne og språkressursene var fra norsk og svensk side. Tiltaket var finansiert gjennom fylkesmann i Nordland.

Samarbeid med samiske miljø på svensk side er noe som vil prioriteres videre i arbeid med språkopplæring og utvikling. Dette er et samarbeid som har stor betydning spesielt i arbeid med bevaring av lokal samisk dialekt.

Stullan

Det ble gjennomført to stillan arrangement, i mai og september 2015. Stullan er et arrangement med barn som har samisk som hjemmespråk som målgruppe. Arrangementene har vært på Várdobáiki og har vært godt besøkt av ca 15 samisktalende barn med familier fra Lødingen, Narvik, Harstad, Evenes og Skånland.

Det har vært et samarbeid med samiskundervisningen og musikklinjen på Heggen videregående skole om aktivitet knyttet til filmen joikefeber.

Språksenteret har også hatt ansvar for interne tiltak for språkstyrking på Várdobáiki.

Lesetrening for eldre

Månedlig tiltak som gjennomføres i forbindelse med Várdobáikis helsetreff.

Andre tiltak som er gjennomført:

Språksenteret har også besøkt ulike skoler/lærere med samisklærere i regionen. Språksenteret har hatt samarbeid med Beate Heide om oversettelse av samisk julekalender som var publisert på NRK Sameradioens nettsider

Språksatsing i Márkománák mánáidgárdi, Márkománák samisk barnehage

Språksenteret hadde våren 2015 samarbeidet med ressurser i barnehagen om uteaktiviteter og bidro med språkressurs i 40 % i høst semesteret i barnehagen.

Fra september startet språksenteret opp et spesielt prosjekt i barnehagen med en språkressurs i 40 % tilknyttet avdelingen. Samisk høgskole gir faglig støtte til prosjektet, gjennom veilederfunksjon som ivaretas av Ante Mikkel Gaup.

Språkstyrkingstiltakene vil fortsette i 2016 under navn giellanannen og giellaoahpahalli.

Helsesatsing

Helsetreff

Helsetreff er et månedlig tilbud der eldre samer samles til samisk lesetrening, sosialt samvær, foredrag med forskjellig tema, trim, samt salg av middag. Kulturbussen i Troms gir sitt tilbud til deltakerne på treffene, gjennom bussens virksomhet.

Helsetreffene er utviklet ved Várdobáiki samisk senter og igangsatt første gang i 2003. Det har blitt arrangert 10 helsetreff i 2015. Eksempler på tema som har vært belyst er: Allergier og plager i luftveiene ved sykepleier, Lungepoliklinikken Unn Harstad; Dagtilbud for demente i Evenes, ved

Helse- og omsorgsleder, Evenes kommune; Mestring og psykisk helse ved psykiatriske sykepleiere i Evenes og Tjeldsund kommune.

Helsetreffene har fått god omtale i media og det var vært stor interesse fra mange andre aktører *Helsetreffet på* ble gjennomført juni 2015, med tur til Kiruna og Nikkaluokta. Vi fylte en hel buss med deltakere, både av de som vanligvis deltar på helsetreffene og andre.

Oainnus, Várdobáikis skriftserie med samisk helse som tema

Skriftserien ble slutført og lansert juni 2015. Artikkelforfatterne var Kjersti Myrnes Balto, Ann Ragnhild Broderstad, Randi Nymo, Anne Karen Hætta og Sara Brandsfjell.

Identitet, seksualitet og helse

Høsten 2014 ble prosjektet Identitet, seksualitet og helse med samiske barn og ungdom som målgruppe startet. Grunnlaget som har vært skapt gjennom samisk barne- og ungdomsgruppe blir her videreutviklet i det nye prosjektet. Prosjektet ble startet høsten 2014 og fortsatte første halvår i 2015. Gjennom prosjektperioden ble tema relatert til identitet, seksualitet og helse tatt opp. Vi hadde også Erlend Elias Bragstad, som gjennom sin samiske og homofile identitet, tilhører to minoriteter. Ved evaluering ved prosjektavslutningen, fikk det god tilbakemelding fra deltakerne. De ønsket tema knyttet til samisk språk og kultur, samt naturbruk som neste prosjekt. Søknad ble utformet etter barna og ungdommenes ønske.

Samarbeid med SANKS Samisk nasjonalt kompetansesenter - psykisk helsevern

Várdobáiki har videreført sitt samarbeid med SANKS Samisk nasjonalt kompetansesenter – psykisk helsevern. Vi fikk utnevnt en egen kontaktperson og veileder, Anne Silviken, som vi har benyttet underveis i gjennomføringen av prosjektet Identitet, seksualitet og helse. SANKS vil bistå oss også ved andre behov.

Samarbeid og informasjonsarbeid

I 2015 ble det ansatt en ny ruskoordinator og en SLT-koordinator for ETS-kommunene. I deres bli-kjent-fase, tok de kontakt med Várdobáiki for å gjøre seg kjent med tjenesten og søke samarbeid. Vi planla en fagdag med samer og rus som tema. Faglig innhold bidro SANKS med, sammen med Várdobáiki. Selve fagdagen ble gjennomført i 2016.

Evenes kommune etablerte en stilling som ergoterapeut. Vi gjensidig samarbeids- og informasjonsmøter. Dette har dannet grunnlag for videre samarbeid. Vi kan blant annet nevne innlegg om den nye tjenesten på helsetreffet.

Samme kommune har også initiert det lovpålagte dagtilbudet for demente. Várdobáiki har bidratt til dette gjennom å dele erfaringer fra Mimretreffene, både på møter med omsorgsledelsen, samt internundervisning for helsepersonell.

Várdobáiki har hatt fagspesifikk undervisning for sykepleieutdanningen ved Høgskolen i Narvik.

Høgskolen i Harstad gjennomførte et forskningsprosjekt Mangfold og toleranse. Várdobáiki var samarbeidspart, og bidro blant annet med å tilrettelegge for åpent møte om dette tema.

Troms fylkeskommune arrangerte en samisk kultur- og helsedag på Høgskolen i Harstad. Várdobáiki samarbeidet om arrangementet og bidro med undervisning.

Folkehelseuka i Evenes

Evenes kommune planla og gjennomførte en stor markering av Folkehelseuka 2015. Várdobáiki var med i både planleggings- og gjennomføringsfasen. Dette medførte at det samiske ble representert både faglig, kulturelt og gjennom ulike tiltak. Åpningen skulle være på Gállogieddi, det lot seg ikke gjennomføre, da det ville bli for vanskelig å ta seg dit pga snø og føre. Under åpningen hadde vi et innlegg om senteret. Vi bidro også med å legge et helsetreff til uka med folkehelse som tema. Når vi er med i planleggingsfasen, får vi vært med på å få synliggjort samisk helse gjennom hele arrangementet. Dette fungerer svært godt, og vi bidrar gjerne i fremtidige arrangement.

ABC-Demens – undervisning

Aldring og helse – nasjonal kompetansetjeneste har et undervisningstilbud de kaller ABC-opplæring. ABC-opplæringen er virksomhetsintern kompetanseutvikling for helse- og omsorgstjenestene i kommunene. Opplæringen omfatter ABC-permer på ulike fagområder, tverrfaglige ABC-grupper og halvårslige fagseminar. Várdobáiki ble invitert inn som foredragsholder først i temasamling om Demensomsorgens ABC, der vi holdt fagspesifikt innlegg om endring av adferd ved demens og om kulturelt tilrettelagte aktiviteters betydning ved demens. Erfaringene fra dette ble også presentert under erfaringsamling for ABC-samarbeidspartnere på Gardermoen høsten 2015.

d mat, taler, joik og framføring av utdrag av teaterforestilling om stedets ulddak (underjordiske).

Museum

Museets aktivitet har vært høy på tross av manglende utstillingslokaler og tilfredsstillende magasiner. Forvaltning og drift av Gállogieddi friluftsmuseum, samarbeid med andre museer, deltakelse i større prosjekter og Samisk Museums lag, samt gjennomføring av kurs og for øvrig deltakelse i felles senter-arrangementer, har vært sentrale aktiviteter for museet i 2015.

Personell

Det er knyttet en fast stilling som museumsleder til museet. Fram til og med mars var stillingen midlertidig besatt, og fra april har museumsleder i fast stilling tiltrådt. Ved Gállogieddi friluftsmuseum er det tilsatt vaktmester i ca 30% stilling. I tillegg er flere guider tilsatt i sommersesongen ved Gállogieddi, og dette utgjør ca 20% av et årsverk.

Den administrative funksjonen til museumsleder har blant annet bestått av oppfølging av tidligere planlagte og startede prosjekt, prosjektering av framtidige prosjekter, rapportering, drift av Gállogieddi md fag- og personalansvar for guidene, diverse uttalelser samt oppfølging av henvendelser til museet.

Gállogieddi olgomusea

Várdobáiki musea lea hálddašano vddasvástádus Gállogieddi sámi olgomuseas. Musea lea leamaš rabas juohke geasi geassemánu 7. beaivvi rájes borgemánu 16 beaivvi rádjai. Njeallje ofelasti leat leamaš barggus, ja gallejeddjiid lohku lea njiedjan jagi 2014 logu ektui, muhto dattetge lea galledeami ovdáneapmi lassánan go olmmoš geahččá mángga jagi loguid. Geasseáigodaga rahpama oktavuodas geassemánu 7. beaivvi almmuhuvvui Várdobáikki čálaráidu nr. 2 man fáddá lea dearvvašvuhta. Lávlunjoavku Várdobiegga guoimmuhii lávlumiin ja musihkain ja árbevirolaš biebmui guossohuvvui. 30. vahkus lágiduvvui Márkomeannu-festivála Gállogiettiin. Gállogieddi musea 25-jagi doaibma ávvuduvvui 39. vahkus guvttiin rabas lágidemiin. Nubbi lágideamis doalai Katri Somby musihkkaovdasága ja nubbi lágideapmi lei rabas beaivi Gállogiettiin biepmuin, sártniiguin, juoigamiin ja teáhterčájálmasa osiid neaktimiin báikki ulddaid birra. Goavddi mii lea kulturbálgás, geavahit báikki olbmot viššalit sihke dálvet ja geasset.

Bygningsvern

Várddobáiki museum har bygningsvern som satsingsområde og har restaurert flere byggverk. Arbeid med finansiering av restaurering og oppfølging av tidligere befarte og sikrede bygninger har pågått.

Høsten 2015 ble det arrangert kurs i antikvarisk restaureringskompetanse, hvor regionale håndverkere deltok og dermed utgjør disse en sentral ressurs i framtidige bygningsvernprosjekter.

Bååstede-prosjektet

Bååstede er sørsamisk for "tilbake" og betegner prosjektet hvor Norsk Folkemuseum og Kulturhistorisk Museum skal tilbakeføre ca 2000 ulike historiske gjenstander fra samlingene sine til de samiske museene. 2015 har vært viet organiseringen og det formelle avtaleverket til dette prosjektet. En foreløpig beregning gir et anslag på mellom 25 og 30 gjenstander som skal tilbakeføres til Várddobáiki museum. Tilbakeføringen betinger tilfredsstillende magasin-forhold, noe museet ikke har i dag.

Prosjektet Samisk ytringsfrihet og samfunnsengasjement

Prosjektet er finansiert av Norsk Kulturråd, og skal dokumentere, synliggjøre, ta vare på og formidle nær samisk politisk og kulturell fortid i Nordre Nordland/Sør-Troms. Det er i dag ca 50 år siden den samepolitiske bevegelsen startet i nær fortid. Dagens oppvoksende generasjon samt

unge voksne har ikke opplevd en tilværelse uten Sametinget. Det er viktig at den nære historien, blir dokumentert og tatt vare på som en del av vår felles hukommelse, både i det samiske og det øvrige samfunn. Det er 24 samiske foreninger, organisasjoner og andre foretak som deltar, samt at Samisk Arkiv og Senter for samiske studier ved UiT er samarbeidspartnere.

Prosjektet Felles samlingsforvaltning for fem museer i Troms

Dette er et samarbeidsprosjekt for koordinering av samlingsforvaltning og implementering av verktøy for forvaltning av og prioritering i samlinger med disse deltakerne: Nord-Troms Museum, Senter for Nordlige folk, Midt-Troms Museum og Sør-Troms Museum og Várdobáiki Museum. For Várdobáiki Museum, som har deltatt fra høsten 2015, er dette en viktig kompetanseheving innen feltet.

Formidling/seminarer

Regionens samiske kulturhistorie har stått sentralt i alt musealt formidlingsarbeid, både til elever i grunnskolen, allmennheten og turister. Dette har i hovedsak skjedd via forelesninger, guiding og gjennom aktiviteter på Gállogieddi friluftsmuseum.

Ved forespørsler fra eksterne institusjoner har museumsleder holdt flere foredrag om ulike tematikker knyttet til samisk kultur og virkelighetsforståelse.

Årets Várdobáiki-seminar under Márkomeannu-festivalen i juli hadde tittel *Livet som barn i markebygdene under krigen*. Lorence Øivand og Agnar Kvernmo fortalte om barndomsminner fra krigen. Seminaret var godt besøkt, og deltakerne viste stor interesse for tematikken.

Tradisjonskunnskap

Samarbeidet mellom Várdobáiki museum, Várdobáiki helse og Árbodiehtu-prosjektet til Samisk Høgskole, hvor målet er å bevare, dokumentere og videreføre de immaterielle tradisjonskunnskapen i markebygdene ble avsluttet høsten 2015 med en filmproduksjon som formidler deler av det innsamlede materialet.

Márkománák samisk barnehage

Várdobáiki driver en privat barnehage, Márkománák samisk barnehage, som ligger i fine omgivelser i Lánttedievvá/Planterhaug i Skånland kommune. Barnehagen har fine utearealer midt i det samiske kulturlandskapet, med skog, mark og fjell som sin leke- og læringsarena. Várdobáiki har drevet barnehagen fra 2003. Várdobáikis barnehage ble startet opp etter at private aktører la ned driften i samme bygg.

Eier har tilpasset barnehagens uteområde for at det skal være best mulig egnet til samisk barnehagedrift. Her er blant annet gamle og bål plass. Barnehagens uteområde inkluderer også et stabbur som anses som en viktig del av et samisk tun.

Barnehagen har tjuefem plasser i alderen ti mnd. til seks år. Barnehagen finansieres over eget budsjett med kommunalt tilskudd til private barnehager og foreldrebetaling. Etter søknad kan samiske barnehager få særtilskudd fra Sametinget for å ha ekstra fokus på samisk språk og kultur. Barnehagen har som særskilt formål å styrke barns identitet som samer ved å bruke samisk språk

og å formidle samisk kultur, levesett og samfunnsforhold. Ellers er barnehagen underlagt generell lovgivning for barnehager.

Várdobáiki er svært fornøyd med samarbeidet med eierne av bygget og er opptatt av å opprettholde denne gode dialogen.

Av barna i barnehagen var det i 2015 fire barn som hadde samisk som hjemmespråk. For de øvrige barn er samisk en del av den daglige hverdagen i barnehagen, noe som utgjør et godt utgangspunkt for videre språkopplæring.

Barnehagen har fra 2012 hatt samordna opptak med kommunen. Barnehagens opptakskrets er Skånland og Evenes kommuner. De som søker til Márkománák må søke gjennom kommunens hjemmesider. Styrer er med på opptaket.

Dersom barnehagen skal kunne være en reel aktør i arbeidet med på å revitalisere samisk språk i regionen er det nødvendig at det tilføres mere ressurser i form av ekstra samiskspråklig personell. Vi ser at det er helt nødvendig å kunne ansette en ekstra person i full stilling for å sikre at hele barnehagen har et jevnt fokus på samisk språk og å gi barnehagebarna et tilfredsstillende tilbud.

Som et ekstra språksatsingstilbud arbeider Várdobáiki samisk språksenter med tiltak for å styrke språket både blant barn og foreldre i barnehagen.

Alle ansatte på avdelingen i barnehagen har deltatt på nasjonal barnehagekonferanse.

Et eget språksatsingsprosjekt i barnehagen er startet i regi av språksenteret.

Leietakere

Várdobáiki leier kontor til andre samiske organisasjoner/institusjoner på framleie. Etter at Sametinget flyttet ut sommeren 2014 har vi tre leietakere. Dette er Universitetet i Tromsø, (Senter for samisk helseforskning), Duodjeinstituhtta og Márkomeannu, som alle leier ett kontor hver.

Várdobáiki forsøker å tilrettelegge kontorbehov for leietakerne så godt som mulig og anser leietakere som viktige samarbeidsparter i arbeidet for bevaring av samisk språk og kultur i regionen.

Prosjekter

Várdobáiki har en stor mengde aktive prosjekter.

- 30 aktive prosjekter i 2015
- 20 prosjekt ble rapportert og/eller avsluttet i 2015
- 10 prosjekter ble startet opp i 2015

Det har bevisst vært arbeidet med å få en raskere ferdigstilling av prosjekt, noe som vises av tallene ovenfor.

Arbeid med prosjekt og prosjektfinansiering åpner for muligheter til å få gjennomført ulike tiltak som det ikke er rom for innenfor normalt driftsbudsjett. Deler av utgifter, egenandeler til prosjektene belastes likevel driftsmidlene på de ulike avdelingene. Kravet til egenandeler medfører igjen at det er vanskeligere å få rom til å ansette eksterne ressurser til å gjennomføre prosjekt, noe som er uheldig for å skape aktivitet og arbeidsplasser for folk i nærområdet.

Muligheter for å gjennomføre tiltak via prosjekt er viktig, det er likevel et mål å holde antall prosjekt på et nivå som gjør prosjektoppfølgning og gjennomføring godt håndterlig. Det er også et mål å gjennomføre prosjektene innenfor planlagt tidsperiode.

Økonomi

Várdobáiki finansieres av driftstilskudd fra Sametinget og Troms fylkeskommune samt prosjekttilskudd hovedsakelig fra Sametinget og Nordland fylkeskommune. I 2015 fikk språksenteret også aktivitetstilskudd fra Sametinget og fylkesmennene i Nordland og Finnmark. Samarbeid med sangkor på russisk side er delfinansiert av Barentssekretariatet.

Drift av Gállogieddi delfinansieres av Nordland fylkeskommune. Driftstilskuddene fra Sametinget gis til de ulike funksjonene, språksenter, museum, helse og kulturhus. Disse tilskuddene dekker hovedsakelig lønn til daglig leder, de forskjellige avdelingsledere samt andel av driftskostnadene. Deler av driftstilskudd blir også brukt til direkte brukerrettede tiltak. Várdobáiki oppnår en stor andel prosjektmidler i forhold til fast driftstilskudd og mye aktivitet er prosjektbasert og finansieres over eksterne prosjektmidler. Aktiviteten tilpasses oppnådd finansiering. Flere av de faste stillingene er fortsatt avhengig av finansiering over prosjekttilskudd/aktivitetstilskudd.

Omsetningen har i 2015 vært på 10,88 mill., av dette kr 2,67 mill. for Márkománák samisk barnehage. Årsresultatet for 2015 viser et overskudd på kr 438 998,-, og skyldes god prosjektstyring, høyere driftstilskudd og god kostnadskontroll. Egenkapital er balanseført med kr 1 413 310,- (46%) pr 31.12.2015

I forbindelse med omdanning fra andelslag til aksjeselskap er alle andeler konvertert til aksjer i løpet av 2015. Det er i tillegg gjennomført et aksjeinnskudd på kr 150 000,- fra Sametinget.

Regnskapsføring og økonomifunksjoner blir gjort internt.

Vi skiftet revisor med virkning fra regnskapsåret 2014, ny revisor er Enter Revisjon Hålogaland AS, Harstad.

Avslutning

Várdobáiki står stadig foran flere utfordringer. Etter at arbeidet med omorganisering var ferdigstilt og det ble innført ny styresammensetning fra generalforsamlingen i 2015 er arbeid med kulturbygg igjen prioritert. Styret ser at det er akutte behov for tilfredsstillende lokaler, spesielt for museets del. I dagens lokaler er det ikke mulig å ha en museumsutstilling, noe som er viktig for museet. Várdobáiki har fått ekstra tilskudd over Sametingets budsjett for 2015, for å

arbeide med nye lokaler. Samisk språkstyrking i barnehagen er viktig og vil prioriteres, noe som er i tråd med Sametingets prioritering i forhold til språksenterets aktivitet.

Várdobáiki vil fortsatt ha sterkt fokus på brukerretta tiltak. Språksenteret har fra 2016 ikke muligheter til å søke på prosjekttilskudd men kan finansiere planlagte språktiltak, gjennom en annen ordning, aktivitetstilskudd fra Sametinget.

Museet fikk en relativt liten økning til drift over Sametingets budsjett både for 2015 og 2016. Det er fortsatt en stor utfordring å få tilskudd som rommer en fagstilling ved museet i tillegg til å få lokaler hvor vi kan ha en museumsutstilling.